

עברית: הבנה, הבעה ולשון - תשובון

שאלון 11281

חורף תשע"ו

התשובון כולל תשובות אפשריות לכל השאלות. לשאלות מסוימות תיתכן יותר מתשובה אחת אפשרית. כמו כן תיתכנה אפשרויות ניסוח שונות.

פרק א: הבנת הנקרא (26 נקודות)

1. הטענה המרכזית של דפנה יזרעאלי

יזרעאלי (1984) טוענת כי אף על פי שמקובל לחשוב שבתקופת העלייה השנייה הושג שוויון בין נשים לגברים, הנשים זכו ליחס מפלה מצד החברים.

- תשובה זאת צריכה להכיל שני רכיבים: החזון ושברו, האידיאולוגיה והמציאות.

הטענה המרכזית של עוז אלמוג

אלמוג (2004) טוען כי במדינת ישראל קיימת חקיקה מתקדמת בנוגע למעמד האישה, אולם עדיין לא הושג שוויון בין מעמד הנשים למעמד הגברים.

- תשובה זאת צריכה להכיל שני רכיבים: החקיקה והמציאות.

מסקנה מרכזית מן הטבלה

מן הטבלה של הלמ"ס (2015) עולה כי שיעור השתתפות הנשים בכוח העבודה בשנת 2014 עלה בהשוואה לשנת 1990, בכל זאת בשנת 2014 עדיין יש פער בין שיעור השתתפות הגברים בכוח העבודה ובין שיעור השתתפות הנשים.

2. סוג ההוכחות של דפנה יזרעאלי: עדויות (של חלוצות)/ ציטוטים/ כתבי חלוצות/ דברי חלוצות

סוג ההוכחות של עוז אלמוג: מסמכים רשמיים/ חוקים של המדינה/ חקיקה

סוג הנתונים שבטבלה: נתונים מספריים/ אחוזים

3. התיאור שמציגה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנת 2013 אכן משקף מצב דומה בתקופות אחרות בארץ.

הוכחה ממאמרה של יזרעאלי (1984):

- "הנשים בקבוצות נשלחו אוטומטית לעבודה במטבח ובמכבסה." (שורות 26-27)

הוכחה ממאמרו של אלמוג (2004):

- בשנות החמישים והשישים: "רוב הנשים קיבלו בהבנה את תפקיד האם ועקרת הבית, ונשים שעבדו מחוץ לביתן עשו זאת בדרך כלל... במקצועות הצווארון הוורוד והצווארון הכחול." (שורות 31-33)

- ייתכנו הוכחות נוספות מתוך שני המאמרים.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

פרק ב: כתיבה ממוזגת (24 נקודות)

(מחויב להערכת כתיבה ממוזגת מוצג בעמוד הבא.)

4. חזון השוויון המלא בין גברים לבין נשים, חזון שהחל להדהד כבר בימי העלייה השנייה, נשאר כחזון בלתי ממומש מאז ועד ימינו. על-פי יזרעאלי (1984), תקופת העלייה השנייה היוותה הזדמנות להגדרה חדשה של התפקידים המסורתיים ושל היחסים בין גברים לבין נשים. בארגוני תנועת העבודה הציונית ברוסיה הוכרז על אידיאולוגיה שוויונית. הנשים החלוצות סברו שעליהן להשפיע על החברה הרחבה ורצו להיות שותפות מלאות גם בשוק העבודה.

חזון זה המשיך להירקם גם עם קום המדינה. אלמוג (2004) סוקר רשימה של חוקים שמכולם ניכר רצון עז להכיל שוויון מלא בין גברים לבין נשים החל במגילת העצמאות המזכירה שוויון חברתי מלא ללא הבדל דת, גזע ומין, דרך קווי היסוד של הממשלה שקמה ב-1949, ובה הוכרז על שוויון מלא וגמור של זכויות האישה, ובהמשך חוק שיווי זכויות האישה שחוקק ב-1951. התנועה הפמיניסטית עוררה אף היא ציפיות לשוויון מלא, וכך גם החוק למניעת אפליית נשים שהתקבל בשנת 1981 (אלמוג, 2004).

אולם חזון לחוד ומציאות לחוד. מדברי יזרעאלי (1984) אפשר ללמוד שהמציאות המפלה טפחה בפניהן של נשות העלייה השנייה. הן נזרקו כנגד רצון לשוק העבודה המסורתי של הנשים, והרעיונות המהפכניים של החלוצים לא יושמו בהגדרה של תפקידי המינים. גם החקיקה החד משמעית של מדינת ישראל, החל משלבי הקמתה לא שינתה את האפליה בשוק העבודה. אלמוג (2004) מצביע על כך שגם בתקופת העלייה הגדולה בשנות החמישים, גם בשנות השישים, עת הוקמה התנועה הפמיניסטית (שהייתה חלק בלתי נפרד מהתרבות המערבית), וגם לאחר מלחמת ששת הימים ומלחמת יום הכיפור, משנוצר מחסור בידיים עובדות בשוק, לא התבטלה האפליה. אמנם אפשר להצביע על עלייה במספר הנשים העובדות, כפי שעולה גם מנתוני הלמ"ס (2014), אך עדיין קשת העבודה היא בגבולות הציפיות המסורתיות מהאישה. המעסיקים מצליחים לעקוף גם חוק ברור וחד משמעי המונע אפליה ע"י זימון מועמדים גבריים לריאיון וסגירת האופציה לנשים כבר בשלב הריאיון (אלמוג, 2004).

ביבליוגרפיה

אלמוג, ע' (2004). ושוב עקרת בית. **פרידה משרוליק**, חלק ב, עמ' 871-885.
יזרעאלי, ד' (1984). תנועת הפועלות בארץ ישראל מראשיתה עד 1927. **קתדרה**, 32, עמ' 140-109.

למ"ס, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2015). "אוכלוסיית בני 15 ומעלה ואוכלוסיית בני 54-25, לפי תכונות כוח העבודה האזרחי, קבוצת אוכלוסייה ומין".

- הסקירה תכלול את החזון לשוויון בין גברים לבין נשים, המשותף לכותבי המאמרים, ואת המציאות האופיינית בכל תקופה.
- התלמיד נדרש להציג טקסט עצמאי בנושא בהסתמך על שלושת המקורות תוך הקפדה על כללי אזכור אקדמיים, הקפדה על מבע תקין, כתיבה רהוטה והקפדה על לשון תקינה.

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף השפות
 הפיקוח על הוראת העברית

מחווון להערכת כתיבה ממוזגת

- המחווון מציג עקרונות כלליים להערכה מסכמת של כתיבה ממוזגת. ייתכנו שינויים במחווון זה ממועד למועד.
- הניקוד המוצע לכל תבחין נכון למטלת הכתיבה של מועד חורף תשע"ו בלבד.

10 נקודות	תוכן המידע - תמציתיות, דיוק ועודפות	א.
5 נקודות	באיזו מידה כל המידע הרלוונטי מופיע? (מספר פריטי המידע ישתנה בהתאם לתוכן המטלה)	1.
5 נקודות	באיזו מידה המידע מהימן ומדויק?	2.
	באיזה מידה הושמט מידע בלתי רלוונטי?	3.
	באיזו מידה נמנע הכותב מחזרות מיותרות?	4.
	באיזו מידה נעשה שימוש בהכללות?	5.
	5 נקודות	ארגון המידע
	באיזו מידה הטקסט עצמאי (לא מהוקשר) ומעמיד בחזית את הנושא (ולא את המאמרים)? יש להקפיד גם על פתיח מכליל המדגיש את הנושא.	6.
	באיזו מידה המידע המוצג בטקסט לכיד, כלומר יש "זרימה" טובה של הטקסט מנושא אחד לאחר? (יש לשים לב שאין "סימני גזירה והדבקה" גורפים ולא מושכלים). אם נעשה שימוש בכותרות משנה, יש לשים לב שיש הלימה בין הכותרת לתוכן ובין הכותרות לבין עצמן.	7.
	באיזו מידה יש שזירה בין רעיונות משותפים לצד מה שמייחד כל מקור?	8.
	באיזו מידה יש שימוש בקשרים לוגיים המתאימים למבנה הלוגי של הטקסט?	9.

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף השפות
 הפיקוח על הוראת העברית

4 נקודות	אזכור המקורות ודרכי המסירה	ג.
	10. באיזו מידה המידע המופיע בטקסט מיוחס לכותבים השונים בגוף הטקסט?	
	11. באיזו מידה אזכור מקורות המידע בגוף הטקסט ובסופו הוא על פי נורמות כתיבה אקדמיות?	
	12. באיזו מידה מופיעה רשימת כל המקורות בסוף הטקסט? (יש לשים לב גם לסדר א"ב, אחידות ברישום פרטי הביבליוגרפיה בסוף הטקסט.)	
	13. באיזו מידה נעשה שימוש בדרכי מסירה שונות? (אם נעשה שימוש בפועלי הבעה/ אמירה, יש לשים לב לדיוק מבחינת המשמעות).	
5 נקודות	לשון מבע ותקינות	ד.
	14. ניסוח: באיזו מידה הניסוח בהיר, ענייני והולם את אופי הכתיבה?	
	15. תקינות תחבירית: באיזו מידה המשפטים שלמים ובנויים כהלכה ואינם ארוכים מדי? באיזו מידה הכותב חזר על מילות היחס בין החלקים הכוללים? הקפיד על התאמים? השתמש בה"א הזיקה באופן תקין?	
	16. סימני פיסוק: באיזו מידה נעשה שימוש נכון והולם בסימני פיסוק?	
	17. מורפולוגיה וכתוב: לדוגמה, שימוש תקין באותיות אית"ן; הבחנה בכתיבה שבין נטיית הרבים לנטיית היחיד- ילדינו/ילדנו	

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

שם המספר ומילות היחס (10 נקודות)

5. א.

- בשנת 2013 הייתה ההכנסה הממוצעת של גברים **עשרת אלפים שש מאות שמונים ושניים** שקלים.
- הצעת החוק עלתה לדיון בכנסה **ארבע** פעמים.
- החוק התקבל בכנסת **בעשרים וחמישה** ביוני בשנת **אלף תשע מאות שמונים ואחת**.
- מספר הגברים בעלי הדרגות האקדמיות הבכירות גדול פי **שלושה** ממספר הנשים בעלות אותן דרגות.
- טקס הדלקת המשואות ביום העצמאות ה**שישים ושישה** עמד בסימן "זמן נשים – הישגים ואתגרים".

ב.

- בתקופת העלייה השנייה דרישת הנשים לשוויון לא הייתה מובנת מ**אליה**.
- "אני מבקשת **מכם** לפעול ככל האפשר לשיפור מעמדה של האישה."
- החלוצות כעסו על היחס המפלה של חברי הקבוצה **כלפיהן**.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

תחביר (40 נקודות)

- בשאלות המרה הנבחן נדרש לפיסוק תקין, כגון נקודה בסופי משפטים ופסיקים במקומות הנדרשים.
- בתחימת פסוקית או בהעקתה יש לכלול את מילת השעבוד הפותחת את הפסוקית.

6. א(1)

I. שנת העלייה השנייה ושנת העלייה השלישית היו תקופות שעיצבו את החברה.

II. תקופות אלה שהצטיינו ביצירתיות חברתית, בערעור על מוסכמות ובעריכת ניסויים בדפוסי חיים חדשים, היו מכריעות מבחינת המעמד של הנשים בחברה החדשה.

III. התהליך של כניסת הנשים לשוק העבודה שהחל בעולם המערבי בשנות השישים של המאה העשרים, הוא בישראל לאחר מלחמת יום הכיפורים בשל המחסור בכוח עבודה והעלייה ברמת החיים.

(2) פסוקית לוואי

(3) פסוקיות הלוואי מרחיבות את הנאמר על שם העצם שאליו הן נלוות ומוסיפות עליו מידע.

ב. (1)

משפט I: שנות העלייה השנייה ושנות העלייה השלישית – נושא כולל

משפט II: ביצירתיות (חברתית), בערעור (על מוסכמות) ובעריכת (ניסויים) – מושא כולל

משפט III: בשל מחסור (בכוח עבודה) והעלייה (ברמת החיים) – תיאור כולל

(2)

באמצעות החלק הכולל קובצו שני המשפטים שלהלן למשפט I.

- (שנות) העלייה השנייה הייתה תקופה שעיצבה את החברה.

- (שנות) העלייה השלישית הייתה תקופה שעיצבה את החברה.

באמצעות החלק הכולל קובצו שלושת המשפטים שלהלן למשפט II.

- תקופות אלה שהצטיינו ביצירתיות חברתית היו מכריעות מבחינת המעמד של הנשים בחברה החדשה.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

- תקופות אלה שהצטיינות בערעור על מוסכמות היו מכריעות מבחינת המעמד של הנשים בחברה החדשה.
- תקופות אלה שהצטיינו בעריכת ניסויים בדפוסי חיים חדשים היו מכריעות מבחינת המעמד של הנשים בחברה החדשה.

7. א.

(1) משפט מורכב

(2) משפט I:

- העלמה האידיאליסטית (הבאה לארץ ישראל)
 - חלק ייחוד – לוואי
 - תפקידה
 - תפקידה של העלמה האידיאליסטית הבאה לארץ ישראל הוא לשרת את החלוצים.
- משפט II:

- ההתלהבות (שמילאה אותי בנסעי לארץ)
- חלק ייחוד – מושא
- לה
- לא ניתן מוצא להתלהבות שמילאה אותי בנסעי לארץ.

פסוקית נשוא מורכבת

פסוקית לוואי

ב.

ההנחה הייתה שהנשים אינן אלא פועלות העושות את מלאכות משק הבית.

(3) ההנחה הייתה שהנשים הן (רק) פועלות העושות את מלאכות משק הבית.

ג. שני המבנים הללו משמשים להדגשה של חלק תחבירי מסוים במשפט.

8. א.

- I. מכשולים רבים הפריעו לעיצוב מחדש של תפקידי שני המינים.
- II. רבים מן המכשולים צומצמו בתקופת העליות.
- III. נוצרה הזדמנות להגדרה מחדש של התפקידים המסורתיים.
- IV. נוצרה הזדמנות להגדרה מחדש של היחסים בין גברים ונשים.

ב.

משום שלחברי הארגונים של תנועת העבודה הציונית הייתה תפיסת עולם שוויונית נוצרו אצל הנשים ציפיות לשוויון בין המינים בארץ.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

ג.

(1) קשר של ויתור

(2) היה צורך חיוני בעבודות בישול, כביסה ותיקון בגדים, למרות זאת הן לא נחשבו "עבודה יצרנית".

9. א.

I. לא קיימת / חסרה II. אסור / אי אפשר III. לא קיים

ב. (1) ההיגדים הנכונים :

2. בכל ארבעת המשפטים הנושא שמני.

3. בכל ארבעת המשפטים הנושא הוא שם עצם.

(2) היגד 1 אינו נכון כי משפט II הוא משפט מורכב.

היגד 4 אינו נכון כי במשפט I הנושא אינו בראש המשפט.

ג. (1) תמורה

(2) I. תפקיד התמורה הוא לתת שם / לזהות את שם העצם

II. תפקיד התמורה הוא להסביר מושג

III. תפקיד התמורה הוא לפרט

10. א.

I. (1) משפט מורכב בעל פסוקית מושא בדיבור ישיר

II. (3) משפט בעל הסגר

ב.

I. נושא

II. הסגר

ג.

I. יושבת ראש הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי אמרה כי הנתונים

מוכיחים גם הם שפערי השכר הם עיוות מוסרי ויש להמשיך להילחם בהם.

לדברי יושבת ראש הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי, הנתונים

מוכיחים... בהם.

II. הנשים טענו: "הגברים בקבוצה לא התחשבו בנו ואפילו לעגו לנו בגלל רצוננו העז

בשוויון".

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

הנשים טענו כי הגברים בקבוצה לא התחשבו בהן ואפילו לעגו להן בגלל רצונן
העז בשוויון.

ד. במשפט זה תפקידו של הצירוף הוא מושא, ואילו במשפט II תפקידו הוא חסגר.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

מערכת הצורות (40 נקודות)

11. א.

התפעל	הופעל	הפעיל	נפעל	
			נודעת	נחי פ"י/ו
משתנה	מופלית	מנחה		נחי ל"י/ה
	מוכנה		נדונה	ע"י/ו
מסתובבת		מאטה		כפולים

ב. שתי הצורות הן **אוּכְלָה**, **לוּמְדָה**. הצורה הנהוגה בימינו : **אוכלת**, **לומדת**

ג. שני צורני הנטייה הם **סָה**, **ת**

ד. (1) השמות הנוטים במשקלי הבינוני : **מדריכה**, **מרצה**, **חלוצה**

(2) **שופטת** : מדוע את שופטת אותי?

השופטת קראה את פסק הדין.

מדריכה : האם מדריכה את בנה כיצד לחצות את הכביש בבטחה.

הלכנו בעקבות המדריכה לעבר הנחל.

מרצה : היא מרצה את דבריה בשטף.

סיכמנו את דברי המרצה.

(3) מלכה – **קָטַל** חיילת – **קָטַל** שגרירה – **קטיל / קטליל**

12. א. המילים שחסרה בהן אות שורש :

מסוק	נ-ס-ק
חוקה	ח-ק-ק
תיקחי	ל-ק-ח
מציגים	י-צ-ג
גע	נ-ג-ע
תחוגו	ח-ג-ג

ב. (1) לרדת (2) נחי פ"י/ו (3) חסרי פ"י

ג.

(1) בנוצרות השורש י-צ-ר והבניין נפעל, ואילו בנוצרות השורש נ-צ-ר והבניין קל.

(2) נוצרות – יוצרו / תיווצרנה ; נוצרות – ינצרו / תנצורנה

(3) נוצרות, כמו במשפט I

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

13. א.

שמות : ערעור/עיצוב/ארגונים/שילוב/ניסויים	הבניין : פיעל
שמות : עריכת/עלייתם/שמירה	הבניין : קל
שם : הזדמנות	הבניין : התפעל
שם : הגדרה	הבניין : הפעיל

ב. (1)

השריה – השראה	שורש משותף : ש-ר-י/ה
הלוואה – הלוויה	שורש משותף : ל-ו-י/ה
וידוי – וידוא	שורשים : ו-ד-י/ה, ו-ד-א
הנגדה – הגדה	שורש משותף : נ-ג-ד

(2)

השריה במים	השראה לספר
רבים השתתפו בהלוויית העיתונאי המפורסם.	הלוואה בריבית
ההנגדה בין שני המקרים מדגישה את טענת הכותב	הגדה של פסח

14. א. השורש ת-נ-ע, הבניין הפעיל

- ב. מהשורש (הראשוני) נ-ו-ע נגזר השם תנועה. המוספית תי"ו של השם תנועה נתפסה כאות שורש, וכך נוצר השורש התנייני ת-נ-ע.
- ג. דרך התצורה היא שורש ומשקל (גזירה מסורגת). השם נוצר מהשורש ת-נ-ע במשקל מקטל.

- ד. (1) מְגַנֵּה (2) מוֹגֵן – ג-נ-נ, מְגַנֵּים – ג-נ-י/ה
- ה. מסרר – הכפלת העיצור האחרון של השורש מ-ס-ר
- טלפן – השורש נגזר מעיצורי שם העצם הלועזי טלפון.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

15. א.

(1) שורש ומשקל (גזירה מסורגת)

(2)

גזרת נחי ל'''/ה	גזרת השלמים
ראות	שירות
שטות	עיוות
גלות	ציות

ב.

(1) צ-ל-י/ה

(2) מקָטָה / מקָטֵל

(3) ב-ש-מ

(4) קָטַלְת

(5) פסולת/נשורת/קטורת/נסורת/נפולת/כתובת

(6) סוֹן

(7) הקטנה

(8) סִיָּה

(9) מקום

(10) הלחם בסיסים

(11) זרק + (12) אור

התשובון כולל תשובות אפשריות לכל השאלות. לשאלות מסוימות תיתכן יותר מתשובה אחת אפשרית. כמו כן תיתכנה אפשרויות ניסוח שונות.